

УДК 355.45

В.В. Коваль, В.І. Коцюруба

Командування Повітряних Сил Збройних Сил України, Вінниця

ДО ПИТАННЯ ОБҐРУНТУВАННЯ ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНИХ ВИМОГ ДО ЗРАЗКІВ ОЗБРОЄННЯ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

В статті проведено аналіз проблемних питань щодо оперативно-тактичних вимог до зразків озброєння і військової техніки та запропоновано підхід до обґрунтування оперативно-тактичних вимог, який дозволяє визначити загальну направленість подальшого розвитку певного типу озброєння і військової техніки та може бути покладений в основу визначення усієї номенклатури зразків озброєння і військової техніки видів та родів військ Збройних Сил України.

Ключові слова: оперативно-тактичні вимоги, озброєння і військова техніка.

Вступ

Постановка завдання у загальному вигляді та його зв'язок із практичними заходами. Процес розвитку озброєння і військової техніки (ОВТ) складається із значної кількості взаємопов'язаних воєнно-наукових, науково-технічних та технологічних етапів, які визначають потребу створення зразків ОВТ з певними характеристиками, визначення часу їх надходження у війська, масштаби та строки серійного виробництва, тривалість експлуатації у військах тощо. До одного із найбільш складних і важ-

ливих етапів процесу розвитку ОВТ відноситься етап обґрунтування оперативно-тактичних вимог (ОТВ) до зразків ОВТ. Вказаний етап є важливою складовою частиною будь-яких досліджень пов'язаних з подальшим розвитком та удосконаленням ОВТ, форм та способів застосування сил та засобів в бою (операції), що і обумовлює **актуальність** даної статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішенню проблемних питань обґрунтування ОТВ до зразків ОВТ присвячено ряд публікацій в вітчизняних наукових виданнях [1 – 3].

За думкою авторів вказаних публікацій процес обґрунтування ОТВ до зразків ОВТ є достатньо трудомістким та на сьогоднішній день до кінця невідзначеним в повній мірі. За даних умов виникає нагальна потреба в теоретичних дослідженнях із вказаного проблемного питання. Тому **метою статті** є розкриття одного із можливих підходів до обґрунтування ОТВ до зразків ОВТ.

Викладання основного матеріалу

Виходячи з того, що процес обґрунтування ОТВ наприкінці повинний виробити принципові положення щодо застосування зразків ОВТ в бою (операції) на прогнозований період часу, під ОТВ автори розуміють сукупність кількісних і якісних показників, при досягненні яких забезпечується потрібний рівень ефективності вирішення завдань військами в певних умовах обстановки та районах дій із застосуванням тих чи інших зразків ОВТ.

Початку обґрунтування ОТВ до зразків ОВТ повинні обов'язково передувати теоретичні дослідження, в яких потрібно ретельно розкрити такі питання: прогноз розвитку воєнно-політичної обстановки та воєнної економіки в світі; виявлення загальних тенденцій розвитку засобів та способів ведення збройної боротьби; обґрунтування можливого обсягу завдань та способів застосування угруповань військ (сил) в сучасних операціях Збройних Сил України; оцінювання ефективності застосування існуючих зразків ОВТ та їх відповідності характеру виконуємих завдань військами.

Проведення таких теоретичних досліджень повинно охоплювати усі можливі сценарії застосування зразків ОВТ в бою (операції), які передбачені існуючими статутами та керівництвами, а також передбачати і нові завдання, що формуються в результаті наукових досліджень. В результаті повинні бути сформовані загальні вимоги до систем ОВТ на прогнозований період часу, в яких доцільно розкрити: основні вимоги щодо характеру та змісту застосування військ із застосуванням систем ОВТ в різних видах бою (операціях) з урахуванням фізико-географічних особливостей операційного району; вимоги до обсягів, строків та способів виконання окремих завдань військами із застосуванням систем ОВТ; вимоги до окремих видів ОВТ, які призначені для виконання певного завдання військами в бою (операції).

На підставі проведених теоретичних досліджень потрібно сформулювати якісний склад того чи іншого виду ОВТ та обґрунтувати доцільність створення нових або модернізації існуючих зразків ОВТ.

Зрозуміло, що обґрунтування ОТВ до окремих зразків ОВТ повинно здійснюватись з урахуванням вимог системного підходу [4], тобто окремий зразок ОВТ необхідно розглядати як складову частину усієї сукупності засобів, що призначені для вирішення

того чи іншого завдання військами в бою (операції).

Як свідчить практика, обґрунтування ОТВ до окремих зразків ОВТ повинно обов'язково включати в себе такі етапи: збір та вивчення початкової оперативної-тактичної інформації; вибір оперативної-тактичної моделі (моделей) бойових дій військ; проведення на моделі (моделях) досліджень характеру виконання мого завдання із використанням існуючих та нових або модернізованих зразків ОВТ; порівняльне оцінювання існуючих та нових або модернізованих зразків ОВТ вітчизняного або закордонного виробництва; узагальнення результатів досліджень та вироблення відповідних рекомендацій.

На етапі збору та вивчення початкової оперативної-тактичної інформації доцільно підготувати потрібні матеріали для проведення подальших досліджень, а саме: основні показники застосування військ в бою (операції) для різних операційних зон (районів); сучасні погляди щодо виконання тих чи інших завдань військами з урахуванням досвіду військових навчань та командно-штабних ігор; організаційно-штатна структура військ в частині, що стосується виконання того чи іншого завдання; дані за можливого противника тощо.

На підставі зібраної початкової оперативної-тактичної інформації здійснюється вибір оперативної-тактичної моделі (моделей) бойових дій військ для того чи іншого зразка ОВТ. Для цього на сьогодні можуть бути застосовані такі типи моделей: інформаційно-логічна – представляється у вигляді карти з бойовими діями військ; математична – дії військ формалізуються певними математичними залежностями; змішана – включає в себе процеси, які відображаються двома першими типами моделей. В залежності від характеру завдання військ та особливостей застосування зразка ОВТ в бою операції для дослідження можуть бути вибрані декілька моделей.

Етап проведення досліджень на моделі (моделях) характеру виконуємого завдання із використанням існуючих та нових або модернізованих зразків ОВТ є найбільш трудомістким. Дослідження на цьому етапі повинні розкрити такі питання: аналіз обсягів та строків виконання завдань із застосуванням того чи іншого зразка ОВТ; визначення ролі і місця зразка ОВТ в загальній системі ОВТ, яка залучається до виконання того чи іншого завдання, обґрунтування його призначення та основних характеристик, які задовольняють умови бойових дій (продуктивність, маневреність, живучість, надійність, тощо); оцінювання різних варіантів способів застосування зразка ОВТ та його штатної належності.

Дослідження на оперативної-тактичній моделі (моделях) повинні відобразитися у вигляді розрахункових даних, графічних залежностей, схем, діаграм, таблиць з кількісними та якісними показниками. Важливо на даному етапі об'єктивно та обґрун-

товано показати, які вимоги до нового або модернізованого зразка ОВТ витікають із умов ведення бойових дій військ, який ефект в порівнянні із існуючими зразками ОВТ буде досягнуто під час повної або часткової реалізації вказаних вимог.

На етапі порівняльного оцінювання існуючих та нових або модернізованих зразків ОВТ вітчизняного або закордонного виробництва потрібно провести аналіз основних характеристик зразків та способів їх застосування із використанням основних показників, що характеризують якість зразка ОВТ (показники призначення; показники живучості та стійкості до зовнішніх впливів, показники надійності; ергономічні показники; показники транспортабельності тощо) та його ефективність у вирішенні завдань бою (операції). За умови порівняння вітчизняного зразка ОВТ із аналогічними закордонними повинні виявлятися переваги та недосконалості, проводитися детальний аналіз причин виникнення та можливих напрямків усунення виявлених недосконалостей.

Під час узагальнення результатів досліджень та вироблення відповідних рекомендацій необхідно розкрити у вигляді окремого документу такі питання: бойове призначення зразка та його характеристики (вимоги); відповідність зразка основним вимогам до тієї чи іншої системи ОВТ; пропозиції щодо способів бойового застосування зразка в бою (операції); пропозиції щодо штатної належності зразка та кількісного складу у військах; висновки щодо порівняльного оцінювання із аналогічними існуючими вітчизняними або закордонними зразками.

Потрібно враховувати, що ОТВ до зразків ОВТ повинні, насамперед, відображати потрібний рівень вирішення того чи іншого завдання військ в бою (операції), обґрунтовувати основні напрямки технічного оснащення військ тими чи іншими зразками ОВТ, визначати номенклатуру існуючих та перспективних

зразків ОВТ. При цьому номенклатура існуючих та перспективних зразків ОВТ повинна бути представлена у вигляді динаміки їх розвитку, порядку заміни існуючих зразків новими або модернізованими зразками з вказівкою їх основних тактико-технічних характеристик, тривалістю їх розроблення та серійного виробництва, строків зняття з озброєння військ.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Таким чином, запропонований підхід до обґрунтування ОТВ дозволяє визначити загальну направленість подальшого розвитку певного типу ОВТ та може бути покладений в основу визначення усієї номенклатури зразків ОВТ видів та родів військ Збройних Сил України.

Список літератури

1. Антонець В.В. *Методологічні аспекти формування вимог до системи озброєння Збройних Сил України* / В.В. Антонець, В.М. Миронович, О.В. Сафронів, С.Л. Луцик // *Наука і оборона*. – 2002. – № 4. – С. 52-55.
2. Стеценко О.О. *Методологічні аспекти формування оперативно-стратегічних та оперативно-тактичних вимог до перспективних систем озброєння Збройних Сил України* / О.О. Стеценко, О.П. Ковтуненко, І.С. Цибулько // *Наука і оборона*. – 2001. – № 4. – С. 46-54.
3. Гриб Д.А. *Методологічні аспекти розробки оперативно-тактичних вимог до систем озброєння і військової техніки зенітних ракетних військ Повітряних Сил Збройних Сил України* / Д.А. Гриб, Б.М. Ланецький, В.В. Лук'ячук // *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. – 2009. – № 1 (1). – С. 47-50.
4. *Елементи дослідження складених систем військового призначення* / О.М. Загорка, С.П. Мосов, А.І. Світнев та ін. – К.: НАОУ, 2005. – 100 с.

Надійшла до редколегії 5.11.2009

Рецензент: д-р техн. наук, проф. Б.О. Демідов, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

К ВОПРОСУ ОБОСНОВАНИЯ ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧЕСКИХ ТРЕБОВАНИЙ К ОБРАЗЦАМ ВООРУЖЕНИЯ И ВОЕННОЙ ТЕХНИКИ

В.В. Коваль, В.И. Коцюруба

В статье проведен анализ проблемных вопросов, касающихся оперативно-тактических требований к образцам вооружения и военной техники и предложен подход к обоснованию оперативно-тактических требований, который позволяет определить общую направленность последующего развития определенного типа вооружения и военной техники и может быть положен в основу определения всей номенклатуры образцов вооружения и военной техники видов и родов войск Вооруженных Сил Украины.

Ключевые слова: оперативно-тактические требования, вооружение и военная техника.

TO QUESTION OF PROVING OF OPERATIVELY-TACTICAL REQUIREMENTS TO STANDARDS OF ARMAMENT AND MILITARY TECHNIQUE

V.V. Koval, V.I. Kotsuruba

The analysis of problem questions, touching operatively-tactical requirements to the standards of armament and military technique and offered approach to the proving of operation-tactical requirements is conducted in the article, which allows to define the general orientation of subsequent development of certain type of armament and military technique and can be fixed in basis of determination of all of nomenclature of standards of armament and military technique of kinds and births of troops of Military Powers of Ukraine.

Keywords: operatively-tactical requirements, armament and military technique.